

УДК 378:37.014.25(430)+(477)

В. М. Солощенко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ІНТЕРКУЛЬТУРНІ МИСТЕЦЬКІ ПРОГРАМИ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ НІМЕЧЧИНИ

У статті висвітлено інтеркультурний зміст міжнародних освітніх програм DAAD для митців України. Подано детальний опис стипендійних програм DAAD для митців України. З'ясовано вимоги до пошукачів щодо отримання тієї чи іншої стипендії. Окреслено специфічні особливості стипендії за спеціальністю «Музика». Охарактеризовано інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічних ступенів «бакалавр», «спеціаліст» у Німеччині на 2012/2013 роки.

***Ключові слова:** інтернаціоналізація, вища освіта, стипендійні програми, Німецька служба академічних обмінів DAAD, університет, німецькомовні країни.*

Постановка проблеми. На початку XXI століття предметом гострої полеміки в середовищі політиків, науковців, педагогів-практиків стає проблема входження вітчизняної освітньої системи в мультикультурний простір Європейського співтовариства. Адже процес інтеграції в міжнародний освітній простір як один із пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти, потребує від суспільства координації вітчизняного педагогічного досвіду з прогресивним досвідом інших країн у цій галузі, що актуалізує різноаспектне дослідження проблем зарубіжної педагогіки.

Нині проблема виховання духовності набула глобального значення й гостро постала перед багатьма країнами світу. Україна в цьому контексті відрізняється унікальністю культурних і духовних надбань, що складають певний інтерес для мистецького загалу європейських країн. Розширення творчого спектру стипендійних програм, збільшення кількості університетів-ініціаторів міжнародних обмінів, посилення інтернаціоналізації вищої освіти, збільшення міжнародних освітніх проектів Німеччини в галузі образотворчого мистецтва, дизайну, кіно, хореографії та режисури засвідчив про посилення уваги до творчої молоді нашої держави. Крім того, обізнаність студентства з питань міжнародних

стипендійних програм, вимог і правил отримання бажаної стипендії за кордоном є запорукою професійного й особистісного самовдосконалення, кар'єрного благополуччя та цікавого дозвілля.

Аналіз актуальних досліджень засвідчив, що сутнісні характеристики поняття «інтернаціоналізація вищої освіти», основні її виміри, форми та прояви висвітлені в публікаціях вітчизняних (Н. Авшенюк, О. Горбунова, Н. Кабанова, О. Матвієнко, А. Сбруєва, В. Солощенко та ін.) і зарубіжних науковців (П. Альтбах, Дж. Местенхаузер, Б. Дж. Еллінгбо, Х. Келлен, У. Тайхлер та ін.). Специфічні особливості міжнародних стипендійних проектів у Європи стали предметом вивчення таких дослідників, а саме Де Вілле, Мартоу, Ванденберге та ін., Майворн (координація роботи міжнародної програми обміну студентами ERASMUS) та Варнетт Ву (міжнародні освітні проекти Німеччини).

Метою статті є висвітлення інтеркультурного змісту міжнародних освітніх програм DAAD (Німеччина) для митців України в контексті інтернаціоналізації вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. На початку XXI століття характерною рисою європейської інтеграції стає посилення ролі міжнародних служб академічних обмінів як інструментів знаходження балансу інтересів держав і формування консенсусу в найважливіших напрямках загальнолюдської діяльності. У цих організаціях, що являють собою розгалужену систему взаємодії держав, здійснюється обмін досвідом і колективне напрацювання орієнтовних стандартів у всіх сферах. Значення їх участі в міжнародних відносинах полягає, передусім, у тому, що вони функціонують у різних галузях міжнародного життя та їх діяльність направлена на допомогу у вирішенні проблем як окремих країн, регіонів, так і у світі в цілому.

Німеччина приваблює на навчання молодь з усього світу. Приблизно 250000 іноземних студентів навчаються в німецьких ВНЗ, що на 70% більше, аніж у 1995 році. Зараз більше ніж кожен десятий студент – іноземець, переважно зі Східної Європи та Китаю. Німеччина за своєю гостинністю до іноземних студентів посідає третє місце після США та Великої Британії. Таким успіхом у інтернаціоналізації німецька вища школа завдячує спільним зусиллям університетів і політиків. Разом із ВНЗ країни кілька років тому за кордоном було розпочато кампанію з метою пропаганди німецьких університетів. Крім того, чимало вищих навчальних закладів за

допомогою держави почали засновувати за кордоном партнерські вищі школи, зокрема в Сингапурі (ТУ Мюнхена), в Каїрі (Університет Ульма і Штуттгарта) й у Сеулі (Веймарська вища музична школа) тощо [1].

У галузі вищої освіти Німеччина співпрацює з різними країнами. За результатами аналізу статистичної інформації сайту Федерального міністерства освіти та науки Німеччини, електронних даних із сайтів провідних університетів країни нами було складено таблицю «Інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» в Німеччині на 2012/2013 роки», в якій висвітлено інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» у Німеччині на 2012/2013 роки (див. табл. 1).

Таблиця 1

Інтернаціональні мистецькі програми на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» в Німеччині на 2012/2013 роки [3;4;5]

№	Назва університету	Спеціальність	Місце знаходження	Мова викладання	Інтернет адреса
1.	Університет прикладних наук, м. Кологне	Бакалавр мистецтв, інтегративний дизайн / Магістр мистецтв, інтегративний дизайн	Кельн	англійська, німецька (25–50%)	www.kisd.de
2.	Університет Байрета	Інтернаціональний ступінь бакалавра мистецтв, інтеркультурні студії	Байрет	англійська, німецька (25–50%)	www.old.uni-bayreuth.de
3.	Університет Пассау	Бакалавр мистецтв, світова (інтернаціональна) культура та бізнес	Пассау	німецька, англійська, французька італійська	www.uni-passau.de
4.	Університет Ваймара	Бакалавр мистецтв, європейська культура ЗМІ	Ваймар	німецька, французька англійська	www.uni-weimar.de
Магістр, публічне мистецтво та нові артистичні стратегії		англійська			
5.	Університет прикладних наук, м. Пфорцхайм	Магістр мистецтв креативного управління	Пфорцхайм	німецька, англійська (25 %)	www.hs-pforzheim.de

Продовження Таблиці 1

6.	Університет Франкфурта	Інтернаціональний ступінь магістра мистецтв театрального профілю	Франкфурт на Майні	німецька, англійська (25 %)	www.spectacle-vivant.eu
----	------------------------	--	--------------------	-----------------------------	-------------------------

З таблиці 1. стає зрозумілим, що більшість інтернаціональних мистецьких програм на здобуття академічного ступеня «бакалавр», «магістр» у Німеччині на 2012/2013 роки включають європейський контекст у змісті тієї чи іншої спеціальності та викладаються іноземними мовами, тобто переважна більшість міжнародних освітніх програм у Німеччині мають інтеркультурний зміст, що є результатом інтернаціоналізації освітнього простору країни.

На основі теоретичного аналізу сайту Федерального міністерства освіти і досліджень Німеччини та офіційного сайту Німецької служби академічних обмінів (DAAD) нами було окреслено стипендійні програми DAAD для митців України для навчання та науково-дослідну роботу в Німеччині на 2012/2013 роки, що представлено стипендіями на навчання (Studienstipendien) (10 місяців) – підвищення кваліфікації без отримання диплому наприкінці курсу та стипендіями для викладачів ВНЗ (Arbeitsaufenthalte für Hochschullehrer) (1–3 місяців).

У контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне більш детально висвітлити можливості отримання стипендії DAAD молодими науковцями, викладачами та митцями України:

– стипендії на навчання для митців за спеціальностями образотворче мистецтво, дизайн, кіно, музика, архітектура (12 місяців) – стипендії пропонують іноземним пошукачам зі вказаних спеціальностей можливість навчатись у державних вищих школах мистецтва з метою підвищення кваліфікації без отримання диплому наприкінці навчання. Варто зазначити, що основою для прийняття рішення щодо надання тому чи іншому пошукачеві стипендії є не лише його заява, а й подані ним зразки робіт (оригінали, фотографії, діапозитиви, відеозапис, зображення або фільм).

Крім заяви необхідно подати такі зразки робіт:

- для художників (до 5-ти мистецьких творів (оригінальних робіт), що створені не пізніше, як за 2 роки до подання документів на стипендію), а також декілька ескізів або креслень, виконаних від руки, фотографії, відеозапис;

- *для скульпторів* (фотографії (формат мінімум 18x24 см), діапозитиви, відеозапис або ескізи, кожна скульптура має бути сфотографована в різних ракурсах);
- *для дизайнерів* (фотографії, графічні роботи, бажано оригінали, ескізи та креслення, діапозитиви або відеокасети, можливі невеликі моделі);
- *для режисерів* (кінострічки (магнітна або світлова фіксація звуку, бажано як відеокопії), на касеті має бути вказана назва, дата зйомки, тривалість фільму, а також дата монтування фільму та необхідне технічне обладнання (напр., проектор);
- *стипендії на навчання для митців за спеціальностями театральне мистецтво, режисура, танець, хореографія* – пошукачі з указаних спеціальностей мають дуже добре або вільно володіти німецькою мовою. Для пошукачів зі спеціальностями танець і хореографія допускається принаймні початковий рівень володіння німецькою мовою та добре володіння англійською мовою. Крім того, додатково до інших документів слід подавати зокрема:
- *театральне мистецтво* (відеозапис, де пошукач має представити себе (німецькою мовою), пояснити причину подання заяви та наміри щодо перебування в Німеччині, після цього мають іти два рольових уривки по 5–10 хвилин кожний, один із яких має бути англійською мовою);
- *режисура* (відео з презентацією, після цього на відео мають бути задокументовані власні проекти, до яких може докладатися додатковий письмовий матеріал);
- *танець* (відео з презентацією, як для театального мистецтва, після цього повинен слідувати запис виконання двох танців: класичний (підготовче тренування) та сучасний (власний танець));
- *хореографія* (відео з презентацією, після цього власна хореографія тривалістю близько 15 хвилин).

Наступним різновидом стипендій DAAD є стипендії для викладачів вищих навчальних закладів (Arbeitsaufenthalte für Hochschullehrer). Так, викладачі ВНЗ за спеціальностями образотворче мистецтво, дизайн, кіно, архітектура, музика, а також театральне мистецтво, режисура, танець і хореографія можуть подавати заяву з метою співпраці з німецьким університетами в галузі мистецтва. Обов'язковою умовою до пошукачів для надання стипендії на робоче перебування за вказаними напрямками є

робота на посаді викладача у вищому навчальному закладі країни. Важливим критерієм при відборі є добре спланований і переконливий проект апліканта [2]. Разом із документами на заяву необхідно подати письмове запрошення від німецького ВНЗ або письмову угоду з німецьким університетом на час перебування.

Результати аналізу міжнародних освітніх програм DAAD (Німеччина) для митців України в контексті інтернаціоналізації вищої освіти дають підстави для таких **висновків**.

1. Переважна більшість міжнародних освітніх програм мистецького профілю в Німеччині на 2012/2013 роки має інтеркультурний зміст, тобто викладаються іноземними мовами та включають європейський контекст у змісті тієї чи іншої спеціальності.

2. Інтернаціоналізація вищої освіти в Німеччині реалізується за рахунок існування досить розгалуженої мережі спеціальностей мистецького профілю, до яких належить: образотворче мистецтво, дизайн, кіно, музика, архітектура, образотворче мистецтво, режисура, хореографія, танець композиція, диригування та керування хором.

ЛІТЕРАТУРА

1. Deutscher Akademischer Austauschdienst [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes : [http:// www.daad.de](http://www.daad.de).
2. Förderungsmöglichkeiten für ausländische Hochschulangehörige. Stipendien für Künstler [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes : [http:// www.internationale-studierende.de](http://www.internationale-studierende.de)
3. International Bachelor Programmes in Germany [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes : [http:// www.study-in.de](http://www.study-in.de)
4. International Master Programmes in Germany [Die elektronische Ressource]. – Das Regime des Zugriffes : [http:// www.daad.de/international-programmes](http://www.daad.de/international-programmes)
5. Sasse D. Studieren an der deutschen Universitäten / Julia Sasse, Dr. Jochen Hellmann. – ANWECO Produktions GMBH. – Trittau Amtsweg; Hamburg, 2010. – S. 54.

РЕЗЮМЕ

В. Н. Солощенко. Интеркультурные художественные программы в университетском образовании Германии

В статье осуществлен целостный анализ интеркультурных искусствоведческих программ в университетах Германии. В последние годы в системе высшего образования Германии происходит интенсивная модернизация системы высшего образования. Наиболее острые дискуссии ведутся по проблемам повышения эффективности функционирования

системы высшего образования, повышения качества подготовки, воспитания научной элиты, оптимального формирования содержания образования, сокращения сроков обучения, улучшения материально-технической базы высшей школы, сохранения и усиления позиций вузовской науки и прежде всего фундаментальных исследований в вузах.

Будучи одним из инициаторов и активных участников процесса европейской интеграции в области образования, начиная с 1999 г., Германия достаточно осторожно реформирует свою систему высшего образования, стремясь сохранить свои образовательные традиции. Ряд поправок к Закону о высшем образовании 1998 г. закрепили минимум необходимых требований для реализации Болонской декларации, придав им статус дополняющих национальную образовательную систему. Тем самым вузам Германии было предоставлено право выбора подготовки студентов, как по классическому, так и по новому европейскому варианту подготовки бакалавров и магистров. Для второго варианта законодательством предусмотрены новые механизмы аккредитации программ и курсов, а также новая система оценки качества образования.

Так, в статье отображено интеркультурное содержание международных программ DAAD для искусствоведов Украины. Подано детальное описание стипендиальных программ DAAD для искусствоведов Украины. Определены требования для соискателей той или иной стипендии. Очерчены специфические особенности стипендий за специальностью «Музыка». Охарактеризованы интернациональные программы для искусствоведов на получения академических степеней «бакалавр», «специалист» в Германии на 2012/2013 года. Раскрыты возможности использования опыта интернационализации университетов Германии при модернизации высшей школы в Украине.

Ключевые слова: *интернационализация, высшее образование, система высшего образования, стипендиальные программы, Немецкая служба академических обменов DAAD, университет.*

SUMMARY

V. Soloschenko. Intercultural art programs in the international university educational in Germany

In this article the intercultural content of the international art educational programs in the German universities analyzed. In recent years in the system of the higher education in Germany there is an intensive modernization of system of the higher education realized. The most heated debates are conducted on the problems of increase of efficiency of functioning of system of the higher education, improvement of quality of preparation, education of scientific elite, optimum formation of the content of education,

reduction of terms of training, improvement of material base of the higher school, preservation and strengthening of positions of high school science and first of all basic researches in higher education institutions.

Being one of initiators and active participants of process of the European integration into the fields of education, since 1999, Germany rather carefully reforms the system of the higher education, seeking to keep the educational traditions. A number of amendments to the Law on the higher education of 1998 fixed a minimum of necessary requirements for implementation of the Bologna declaration, having given them the status supplementing national educational system. The option of preparation of students, both on classical, and by new European option of preparation of bachelors and masters was provided to those higher education institutions of Germany. For the second option the legislation provided new mechanisms of accreditation of programs and courses, and also new system of an assessment of quality of education therefore this publication is actual.

The detailed description of the stipendial DAAD programs for critics of Ukraine is submitted. Requirements for competitors of this or that grant are defined. Specific features of grants behind the specialty «Music» are outlined. International art programs for obtaining the academic degrees «Bachelor», «Specialist» in Germany in 2012/2013 years are characterized.

Key words: *internationalization, higher education, system of higher education, scholarships programs, German Academic Exchange Service, university.*